

Nærings- og fiskeridepartementet
Postboks 8090 Dep
0032 OSLO

Trondheim, 09.10.2017

Deres ref.:
17/3078-1

Vår ref. (bes oppgitt ved svar):
2017/7198

Saksbehandler:
Sunniva Aagaard

Hørings svar - Forskrift om uttak og utnytting av genetisk materiale

Miljødirektoratet viser til høringsnotat om forslag til forskrift om uttak og utnytting av genetisk materiale med høringsfrist 3. oktober 2017. Miljødirektoratet oversender herved følgende innspill.

Generelt

Miljødirektoratet ser svært positivt på at det nå utarbeides regelverk om uttak og utnytting av genetisk materiale under naturmangfoldloven som er en nødvendig oppfølging av det tredje hovedmålet i konvensjonen om biologisk mangfold (CBD) og den tilhørende Nagoyaprotokollen.

Miljødirektoratet understreker viktigheten av at man får adgangen til under denne forskriften å sette vilkår om informasjon/vitenskapelige data (ikke-økonomiske fordeler), og at data som innhentes i bioprospekteringsprosjekt tilgjengeliggjøres til gode for offentligheten. Slike prosjekt vil ofte fokusere på både artsgrupper og økosystem som er mindre kjente og er dårlig kartlagt. Verdien av informasjon som innhentes i disse prosjektene er dermed av stor betydning da det bidrar til å sikre forvaltning ytterligere av disse artsgruppene og økosystemene på en måte som vil være til gode for felleskapet.

Saksbehandling

Miljødirektoratet ser at det er behov for både å tydeliggjøre samt samkjøre vurderingene rundt bærekraftig bestander, jf. forskriftens § 7, første ledd. En slik samkjøring må gjøres over tid, og det må tas hensyn til overlappende regelverk.

Vi understreker videre behovet for ha en egen bestemmelse under forskriftens § 6 om dokumentasjonskrav til søker da bestandssituasjonen for flere artsgruppene kan være lite/dårlig kjent også for forvaltningen. Særlig sitter større og/eller spesialiserte aktører og sektorer på mye kompetanse og dokumentasjon om status for naturmangfoldet i enkeltområder og/eller spesifikke artsgrupper som går utover det som er tilgjengelig for forvaltningen.

Miljødirektoratet vil som foreslått tildelingsmyndighet under forskriften kunne tilrettelegge for at søknad sendes inn via vårt elektronisk søknadssenter (ESS). ESS lett gi tilgang til nødvendig informasjon om gjeldene regulering, gitte unntak fra krav om tillatelse og overlappende regelverk

samt kan tilrettelegges for særskilte sektorer ved behov. ESS vil følgelig sikre effektiv og rask saksbehandling fra tildelingsmyndighet.

Oppgang mot andre regelverk.

Etter forslaget til forskrift § 7, tredje ledd, fritar tillatelse etter forskriften ikke fra eventuelle tilsvarende krav etter andre regelverk. Miljødirektoratet gjør oppmerksom på tilgrensende reguleringer og understreker at det vil være viktig å presisere disse med tanke på de gitte unntakene i § 2, tredje og fjerde ledd, i veileder og på relevante nettsider hos tildelingsmyndighetene.

Særlig om forholdet til verneforskriften

I den grad uttak av genressurser innebærer tiltak som er i strid med reglene i et verneområde, må det søkes om dispensasjon etter reglene i verneforskriften for det aktuelle området eller naturmangfoldloven § 48. Om man i det hele tatt kommer i strid med regelverket vil bero både på den enkelte verneforskriften, på hva slags materiale en vil ta ut og på hvilke metoder man vil bruke.

Dersom søker velger å søke etter begge regelverk parallelt, sier naturmangfoldloven § 48 at vedtak etter verneforskriften skal fattes først, med mindre forvaltningsmyndigheten samtykker til noe annet.

Om forholde til andre regelverk

Andre relevante tilgrensende regelverk der Miljødirektoratet er ansvarlig forvaltningsmyndighet er videre, under naturmangfoldloven, forskrift om gjennomføring av konvensjonen om internasjonal andel med truede arter av vill fauna og flora (CITES), forskrifter om prioriterte arter og forskrift om fredete arter. I tillegg vil det være bestemmelser under viltloven, laks - og innlandsfiskeoven som vil kunne komme til anvendelse.

Kommentarer til de enkelte bestemmelsene.

Kapittel 1. Formål, virkeområde og definisjoner

§ 2. Virkeområde

Miljødirektoratet anbefaler at offentlige samlinger ved forskriftens tiltredelse registreres av ansvarlige departement, og at en liste over hvilke samlinger som dekkes av unntaket i § 2 gjøres tilgjengelig på relevante nettsted. Direktoratet anser at det vil være snakk om et begrenset antall institusjoner, men at det potensielt kan være samlinger som til dels faller innenfor definisjonen og det i noen situasjoner kan være behov for en sak - til sak vurdering. Denne oversikten vil også være hensiktsmessig med tanke på å samkjøre saksbehandlingen mellom samlingene etter søknad for utlevering, jf. forskriftens kapittel 3.

§ 3. Definisjoner

Hva gjelder bestemmelsens bokstav d anses offentlig samling å "omfatte genetisk materiale som forvaltes av eller på vegne av staten". Dette er i samsvar med definisjonen i naturmangfoldlovens § 59 annet ledd. Sett i sammenheng med hensikten bak reguleringen av genetisk materiale samt høringsnotatet synes det klart at "staten" er den norske stat, men direktoratet ser at det er behov for at dette presiseres spesifikt i veileder o.l. for å unngå tvil om også offentlige samlinger fra annen stat er ment å omfattes av unntaket.

Når det gjelder bestemmelsens bokstav h bør naturmangfoldlovens definisjon av planter og sopp inkluderes, jf. nml § 3 bokstav l og m.

Kapittel 2. Uttak og utnytting av genetisk materiale fra naturen

§ 4. Krav om tillatelse

Direktoratet foreslår å dele bestemmelsen i to ledd for å gjøre den mer leservennlig.

"Uttak og utnyttelse fra naturen av biologisk materiale med formål om å utnytte det genetiske materialet krever tillatelse etter forskriften.

Utnytting av allerede uttatt biologisk materiale til annet formål enn fastsatt i første ledd krever tillatelse etter forskriften. "

§ 5. Tildelingsmyndighet

Direktoratet foreslår følgende endring å gjøre den mer leservennlig.

"Søknader om tillatelse til uttak og utnytting av genetisk materiale fra hav og havbunnen behandles av Fiskeridirektoratet, unntatt uttak og utnytting av genetisk materiale fra anadrome arter, som villaks, sjørret og sjørøye, og katadrome arter, som europeisk ål, i havområder.

Tillatelse til uttak og utnytting av genetisk materiale fra landområdene eller i ferskvann, samt anadrome og katadrome arter som nevnt i første ledd, behandles av Miljødirektoratet."

§ 6. Søknad om uttak og utnytting av genetisk materiale

Direktoratet ser at det er behov for en klargjøring av hvilke krav som stilles til søker med hensyn til dokumentasjon for å underbygge en vurderingen av uttakets (og utnyttings) bærekraft, særlig for det tilfelle at vurderingen skal begrunne et avslag på søknad om tillatelse, jf. forskriftens § 7. Miljødirektoratet foreslår følgende ny bokstav i bestemmelsen:

"h) dokumentasjon som klargjør de virkninger uttak kan ha for naturmangfoldet samt bestandsstørrelsen til omsøkte arter eller artsgrupper".

Videre understrekes nødvendigheten av at søknad sendes inn med oppgitt lavest mulige taksonomiske nivå, helst artsnivå eller alternativt slekt - eller familienivå, for en realitetsbehandling av søknaden og at dette bør tydeliggjøres i bestemmelsen og i veileder.

Miljødirektoratets elektroniske søknadssenter (ESS) vil for søknad om tillatelse etter forskriften gi tilgang til Artsnavnebasen, som er administrert av Artsdatabanken, direkte i søknadssystemer. Artsnavnebasen oppgir alle vitenskapelige navn på arter registrert funnet i Norge vil dermed være tilgjengelig for søker. Artsnavnebasen være vesentlig for å sikre lik behandling av søknader av samme art og artsgrupper, det vil si at man sikrer saksbehandling opp mot bruk av ulike navn på samme organismegruppe, i.e. synonymer.

For bokstavene e) og f) foreslår direktoratet følgende endring for presisering:

e) hvilket geografiske område uttaket skal finne sted samt hvordan og med hvilket utstyr som er tenkt benyttet,

f) hvordan utnyttningen skal foregå.

§ 7. Tildeling av tillatelse eller rammetillatelse

Det vil kunne oppstå tilfeller hvor tildelingsmyndigheten vil måtte be søker om ytterligere informasjon. Miljødirektoratet mener at det bør forskriftsfestes i en egen bestemmelse.

"Tildelingsmyndigheten vil kan be søker fremskaffe ytterligere opplysninger og undersøkelser. Et krav om ytterligere opplysninger skal begrunnes fra tildelingsmyndighet."

Miljødirektoratet presiserer at tildelingsmyndighetene må samkjøre vurderingene om uttakene vil være "bærekraftig og miljømessig forsvarlig", jf. bestemmelsens første ledd. Direktoratet understreker at det blant annet må gjøres basert på dokumentasjon lagt frem fra søker, herunder om bestandsstatus for omsøkte arter og artsgrupper for å sikre effektiv saksbehandling, og at dette bør være et forskriftsfestet krav til søker i forskriftens § 6. Det er følgelig foreslått et nytt ledd under § 6.

Bestemmelsens tredje ledd viser til at tillatelse etter forskriften ikke fritar for krav etter annet regelverk. Det er noe uklart om "tillatelse etter forskriften" i dette tilfelle gjelder både uttak og utnyttning eller bare uttak.

Bestemmelsens øvrige ledd omhandler kun uttak og en begrensning til disse tilfeller synes nærliggende. Direktoratet foreslår endret ordlyd (kursiv) for presisering

"Tillatelse til uttak og utnyttelse etter forskriften fritar ikke fra krav etter andre regelverk."

Tilgrensende regelverk på dette vil blant annet kunne være reguleringer knyttet opp mot trua arter. Det gjøres imidlertid oppmerksom på at det i forhold til annet regelverk vil kunne foreligge krav også i forhold til selve utnyttelsen, dette vil blant annet gjelde opp mot CITES-regelverket, herunder uttak av artsgrupper som orkideer, rovfugler og rovdyr samt steinkoraller.

Direktoratet ser at det vil være en fordel å gå i dialog i forkant av forskriftens tiltredelse med relevante offentlige samlinger, herunder naturhistoriske museum, som vil være aktuelle mottagere av eksemplarer etter vilkår i tillatelse.

For vanlige arter som er godt dekt i samlingene foreslår direktoratet at det kan sette vilkår for at det skal legges inn arts og -steds informasjon i Artsobservasjoner, administrert av Artsdatabanken.

§ 8. Tillatelse til uttak og utnyttning av genetisk materiale

Miljødirektoratet viser til innspill under § 6 om bruk av navn på lavest mulig taksonomisk nivå i søknad og samt bruk av Artsnavnebasen i søknadssenteret, som vil være relevant også for utstedelse av tillatelse til omsøkte tiltak.

§ 9. Oppdatering av tillatelsen

Miljødirektoratet viser til våre kommentarer under §§ 6 og 8 vedrørende søknad på art - eller artsgruppenivå.

Miljødirektoratet foreslår følgende endring i ordlyd

"Innehaver av tillatelsen skal innen rimelig tid justere listen over arter eller artsgrupper som det ble søkt om etter § 6 i etterkant av utstedelse av tillatelse etter § 8. Tildelingsmyndigheten kan i disse tilfeller utstede oppdatert tillatelse i tråd med vilkårene i § 7."

Kapittel 3. Utlevering fra offentlig samling

§ 10. Søknad om utlevering

I definisjonsbestemmelsen og høringsbrevet har man prøvd å trekke grensen for hva som er å anse som en offentlig samling, og hva som ikke er det. Miljødirektoratet viser imidlertid til at det vil kunne være tilfeller hvor det kan oppstå tvil om en samling er å anse som offentlig eller ikke. Det bør følgelig vurderes om denne adgangen til å fatte skjønsmessige vurderinger i tvilstilfeller skal reflekteres i selve forskriftsteksten i en egen bestemmelse. Vi viser ellers til kommentarene under § 2 og 3.

Miljødirektoratet er enig i at man skal basere krav til søknad på allerede etablerte rutiner i samlingene. Men viser til at det, for å sikre enhetlig saksbehandling hos de offentlige samlingene, kan for utlevering fra offentlig samling være hensiktsmessig med egne bestemmelser om krav til tillatelse og tillatelsens innhold, tilsvarende §§ 7 og 8. Dette vil også være hensiktsmessig med tanke på ordlyden i § 12.

§ 11. Utlevering av materiale fra offentlig samling

Miljødirektoratet foreslår at både krav til tillatelse, herunder vilkår, og tillatelsens innhold omfattes av bestemmelsen, se for øvrig kommentar under § 10.

Kapittel 4. Avsluttende bestemmelser

§ 12. Tilbaketrekking av tillatelse

Miljødirektoratet viser til at det i denne bestemmelsen vises til § 10. Med tanke på bestemmelsens innhold anser vi at det kan være hensiktsmessig å formulere § 10, eller alternativt § 11, slik at det gis tydelige krav til vilkår. Se også våre kommentar under §§ 10 og 11.

§ 13. Klage

Miljødirektoratet viser til våre kommentarer i §§ 10 -12 og foreslår følgende endring i bestemmelsen (i kursiv)

"Ved klage på vedtak fattet av offentlig samling er Nærings- og fiskeridepartementet klageinstans når *vedtaket* gjelder biologisk materiale fra hav og havbunnen. Klima- og miljødepartementet er klageinstans når *vedtaket* gjelder biologisk materiale fra landområde eller ferskvann."

§ 14. Tilsyn og håndheving

Miljødirektoratet anser det som positivt at det blir laget en tilsynsbestemmelse som fastlegger ansvaret for å føre tilsyn med regelverket, selv om tilsynsplikten også følger av lov og etter delegert myndighet, jf. naturmangfoldlovens kapittel 8.

Bestemmelsens første ledd viser generelt til "bestemmelsene fastsatt i eller i medhold av forskriften". For tilsynsmyndighetene er det hensiktsmessig at det tydelig fremgår hvilke deler av forskriften de to direktoratene skal føres tilsyn med, og om begge skal føre tilsyn med hele forskriften eller om det kun er aktuelt å føre tilsyn for respektive deler. Miljødirektoratet foreslår at dette begrenses til å gjelde bestemmelsene omfattet i forskriftens kapittel 2 og 3. Det bør videre vurderes om det bør fremgå at Fiskeridirektoratet og Miljødirektoratet er tilsynsmyndigheter etter forskriften. Følgende presisering foreslås (se kursivering):

"Fiskeridirektoratet og Miljødirektoratet *er tilsynsmyndigheter* etter denne forskrift og fører tilsyn med at bestemmelsene fastsatt i og i medhold av forskriftens *kapittel 2 og 3* overholdes *i henhold til de respektive tilsynsmyndigheters ansvarsområde etter forskriften*, jf. naturmangfoldloven kapittel VIII og havressurslova kapittel 7".

Hva gjelder bestemmelsens første ledd, annet punktum vises det til at det kan spesifiseres at tillatelsen skal foreligges tilsynsmyndigheten. Følgende presisering foreslås:

"Den som har fått tillatelse etter forskriftens § 8 til uttak av biologisk materiale fra naturen skal på forespørsel fra tilsynsmyndigheten fremvise denne".

Det synes å være ulike sanksjonsmuligheter avhengig av om et forhold omfattes av naturmangfoldloven eller havressurslova. Miljødirektoratets oppfatning er at det bør være samme reaksjonsnivå på brudd på tilsynelatende like tilfeller.

Hilsen
Miljødirektoratet

Dette dokumentet er elektronisk godkjent

Bjarte Rambjør Heide
seksjonsleder

Sunniva Aagaard
seniorrådgiver

Tenk miljø - velg digital postkasse fra e-Boks eller Digipost på www.norge.no.

Kopi:
Klima - og miljødepartementet